

Đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục phẩm chất trách nhiệm cho học sinh trung học phổ thông quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Nguyễn Thị Huyền*

*Trường THPT Lương Thế Vinh - Hải Phòng tp Hải Phòng

Received: 8/10/2024; Accepted: 16/10/2024; Published: 24/10/2024

Abstract: Responsibility is a necessary quality in every person. Living responsibly means fulfilling one's obligations and duties to society, school, family and oneself; Dare to act and be willing to accept your actions, so cultivating responsible qualities for students is very important. This article studies the innovation of content and methods of educating qualities of responsibility for high school students in Ngo Quyen district, Hai Phong city through career guidance experience activities.

Keyword: Responsibility; experience activities

1. Đặt vấn đề

Trách nhiệm là phẩm chất cần có ở mỗi con người. Sống có trách nhiệm là làm tròn nghĩa vụ và bổn phận với xã hội, trường lớp, gia đình và bản thân; dám làm dám chịu trước hành động của mình, vì vậy việc rèn luyện phẩm chất trách nhiệm cho học sinh là rất quan trọng. Nghiên cứu của Đỗ Thu Hà (2022), đã khẳng định tầm quan trọng của việc phát triển phẩm chất cho học sinh phổ thông và chỉ rõ cách tiếp cận phát triển phẩm chất cho học sinh phổ thông được luận giải dựa trên bốn yếu tố của quá trình giáo dục gồm: mục tiêu; nội dung; hình thức, phương pháp giáo dục và đánh giá kết quả giáo dục.

Hầu hết các nghiên cứu đều cho rằng: giải pháp giáo dục phẩm chất cho học sinh bao gồm: Thông qua môi trường văn hóa nhà trường; thông qua các môn học và hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp; thông qua các chủ đề tích hợp liên môn; thông qua các hoạt động ngoại khóa trong và ngoài nhà trường

Nghiên cứu của Mai Trung Dũng (2020), “Biện pháp giáo dục tính trách nhiệm cho học sinh trong các trường phổ thông dựa vào cộng đồng” cho rằng tính trách nhiệm được hình thành và phát triển khi và chỉ khi cá nhân được tác động bởi một hệ thống thống nhất giữa gia đình, nhà trường, nhóm bạn bè.

Bài báo này, hướng tới việc nghiên cứu đánh giá về nội dung, phương pháp giáo dục phẩm chất trách nhiệm cho học sinh THPT trên địa bàn quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng nội dung hoạt động giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh các trường trung học phổ thông quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Để thực giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh các trường THPT thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, các trường THPT thực hiện 4 nội dung chính: Hoạt động hướng vào bản thân; Hoạt động hướng đến xã hội; Hoạt động hướng đến tự nhiên; Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.

Bảng 2.1. Đánh giá của các đối tượng khảo sát về thực hiện nội dung GD phát triển PCTN cho HS thông qua hoạt động TN, HN ở các trường THPT quận Ngô Quyền

Nội dung	CBQLGD, GV (n = 100)			HS (n= 150)			Chung	
	Σ	ĐTB	Thứ bậc	Σ	ĐTB	Thứ bậc	Σ	ĐTB
Giáo viên phân tích các biểu hiện của phẩm chất trách nhiệm của học sinh	235	2,35	1	347	2,31	1	582	2,33
Nêu gương các tấm gương sáng về ý thức trách nhiệm để học sinh noi theo	228	2,28	4	340	2,27	4	568	2,28
Giao cho HS thực hiện các nhiệm vụ cụ thể trong học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động tập thể	232	2,32	2	345	2,30	2	577	2,41

Đánh giá, khen thưởng HS có ý thức trách nhiệm tốt và phê bình, giáo dục học sinh chưa hoàn thành tốt trách nhiệm	230	2,30	3	342	2,28	3	572	2,29
TB		2,31			2,29			2,33

Kết quả khảo sát cho thấy, điểm trung bình chung về mức độ thực hiện nội dung của hoạt động GD phát triển PCTN cho HS thông qua hoạt động TN, HN ở các trường THPT quận Ngô Quyền của CBQLGD, GV và HS các trường THPT Quận Ngô Quyền là 2,33 điểm. Trong đó mức điểm trung bình theo đánh giá của CBQLGD và GV là 2,31 điểm. Theo các CBQLGD và GV nội dung “Giao cho HS thực hiện các nhiệm vụ cụ thể trong học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động tập thể” là cần thiết nhất, chỉ khi học sinh được giao nhiệm vụ, thì học sinh sẽ có điều kiện phát triển phẩm chất trách nhiệm. Sau đó, là nội dung “Giáo viên phân tích các biểu hiện của phẩm chất trách nhiệm của học sinh”, nắm được biểu hiện của HS có phẩm chất trách nhiệm để HS phấn đấu và Gv dễ dàng đánh giá kết quả của giáo dục. Như vậy, cả các CBQLGD, GV và học sinh đều có mức đánh giá gần như tương đồng với nhau.

Mức điểm trung bình theo đánh giá của học sinh THPT Quận Ngô Quyền về thực hiện nội dung hoạt động phát triển PCTN cho HS thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là 2,33 điểm. Theo ý kiến của các em học sinh nội dung “Giao cho HS thực hiện các nhiệm vụ cụ thể trong học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động tập thể” (với mức điểm cao nhất: 2,31 điểm), nội dung được đánh giá với mức điểm cao thứ hai là “Giao cho HS thực hiện các nhiệm vụ cụ thể trong học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động tập thể” và sau đó mới đến “Đánh giá, khen thưởng HS có ý thức trách nhiệm tốt và phê bình, giáo dục học sinh chưa hoàn thành tốt trách nhiệm”, còn hoạt động “Nêu gương các tấm gương sáng về ý thức trách nhiệm để học sinh noi” theo được đánh giá là thấp nhất

Qua phỏng vấn một cô giáo, cô cho rằng “Hiện nay, vẫn còn một bộ phận HS THPT còn chưa có ý thức hoàn thiện bản thân; tuân thủ kỷ luật, quy định của tập thể trường, lớp, cộng đồng; ứng xử hợp lý trong các tình huống giao tiếp khác nhau. Vì thế, các trường THPT cần phân tích các biểu hiện của phẩm chất trách nhiệm của học sinh cho học sinh hiểu được người có phẩm chất trách nhiệm là người như thế nào. Bên cạnh đó, một phần nguyên nhân

là do hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của các trường THPT vẫn chưa tạo được hứng thú cho học sinh khi tham gia hoạt động này, chưa giúp các em nhận thức được tầm quan trọng của hoạt động này trong giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm và trong việc hoàn thiện nhân cách của các em”. Vì vậy, cán bộ quản lý các trường THPT cần làm tốt hơn nữa công tác bồi dưỡng giáo viên để họ có đủ điều kiện về kiến thức, năng lực thực hiện nhiệm vụ giáo dục nói chung và tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp phù hợp nhằm giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh.

2.2. Thực trạng phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh các trường trung học phổ thông quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Kết quả nghiên cứu được thực hiện trên khách thể là 10 cán bộ quản lý, 90 giáo viên và 100 học sinh THPT trên địa bàn thành phố Hải phòng

2.2.1. Thực trạng hình thức giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho HS

Để đánh giá mức độ thực hiện các hình thức tổ chức hoạt động TN, HN nhằm giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh, tác giả tiến hành khảo sát cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh. Kết quả khảo sát được thể hiện qua bảng số liệu sau:

Bảng 2.2. Đánh giá của các đối tượng khảo sát về mức độ thực hiện các hình thức tổ chức hoạt động TN, HN nhằm giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh

Nội dung	Mức độ thực hiện						Σ	ĐTB	Thứ bậc
	TX		Không TX		Chưa làm				
	SL	%	SL	%	SL	%			
Hình thức câu lạc bộ	118	47,20	99	39,60	33	13,20	585	2,34	1
Hình thức Tham quan, dã ngoại	23	9,20	141	56,40	86	34,40	437	1,75	6
Hình thức hội thi/cuộc thi	90	36,00	152	60,80	8	3,20	582	2,33	2
Hoạt động nhân đạo	41	16,40	96	38,40	113	45,20	428	1,71	5
Hoạt động tình nguyện	77	30,80	89	35,60	84	33,60	493	1,97	4
Lao động công ích	75	30,00	121	48,40	54	21,60	521	2,08	3
Trung bình								2,02	

Kết quả khảo sát ở bảng 2.2 cho thấy, các CBQLGD, GV và học sinh các trường THPT quận Ngô Quyền đánh giá mức độ thực hiện các hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp nhằm

giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh với mức điểm trung bình 2,02 điểm. Theo đó, hình thức TN, HN được thực hiện thường xuyên nhất là hình thức “Câu lạc bộ” với mức điểm 2,34 điểm, xếp thứ 1/6. Các CLB theo sở thích được hình thành và hoạt động ngày càng hiệu quả. Không chỉ tạo ra sân chơi bổ ích, các CLB còn góp phần phát triển năng lực, phẩm chất và rèn luyện kỹ năng sống cho học sinh. Đây cũng là một trong những hướng đi có hiệu quả để đa dạng hóa các hoạt động giáo dục của Nhà trường THPT quận Ngô Quyền

Hình thức “Hình thức hội thi/cuộc thi” được thực hiện với mức độ thường xuyên thứ 2 với mức điểm 2,33 điểm. Tại các trường THPT quận Ngô Quyền đã tổ chức nhiều cuộc thi như cuộc thi hùng biện tiếng Anh qua video, cuộc thi Sáng tạo Thanh thiếu niên TP. Hải Phòng, cuộc thi ATGT cho nụ cười ngày mai quốc gia... các cuộc thi này nhằm phát triển, chất lượng giáo dục toàn diện của nhà trường đối với học sinh qua đó, phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh.

Hình thức lao động công ích được đánh giá với mức độ thường xuyên đứng thứ 3, các Trường PTTH quận Ngô Quyền cũng thường phát động phong trào ông vệ sinh quanh khu vực trường, khai thông cống rãnh bao quanh khu vực trường, phát quang bờ bụi, nhổ cỏ mọc trong sân trường, quét mạng nhện khu vực lớp học, san lấp đất khu vực phía trước cổng trường, lau dọn nghĩa trang liệt sĩ, ... Với tinh thần chung vì một môi trường xanh - sạch - đẹp, qua đó rèn cho học sinh tinh thần trách nhiệm với cộng đồng với xã hội. Còn hình thức “Hoạt động tình nguyện”, “hoạt động dã ngoại” hoạt động nhân đạo được đánh giá với mức điểm thấp hơn, trong đó “Hoạt động nhân đạo” được thực hiện với tần suất thấp nhất, tiếp đó là hoạt động dã ngoại.

Kết quả phỏng vấn GV, cô NTH cho rằng: “Hiện tại các trường THPT quận Ngô Quyền vẫn chủ yếu sử dụng các hình thức hoạt động trải nghiệm, truyền thống mà chưa chú trọng đa dạng các hình thức trải nghiệm cho học sinh theo yêu cầu giáo dục chung của ngành, hoạt động trải nghiệm chưa đi vào chiều sâu nhằm mang lại hiệu quả cao trong giáo dục toàn diện cho học sinh, qua đó chưa có nhiều hiệu quả trong việc giáo dục phẩm chất trách nhiệm cho học sinh THPT”. Nguyên nhân phần lớn do nguồn lực được đào tạo bài bản để tổ chức các hoạt động này tại các trường THPT không có hoặc nếu có thì rất hạn chế, chưa nhận thức được tầm quan trọng của hoạt động giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho

học sinh thông qua trải nghiệm, hướng nghiệp. Mặt khác, cơ sở vật chất cũng như nguồn xã hội hóa phục vụ cho hoạt động này đều rất eo hẹp.

2.2.2. Thực trạng phương pháp giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho HS

Để đánh giá phương pháp giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho HS thông qua hoạt động TN, HN tác giả đã khảo sát các đối tượng, kết quả như sau:

Nhận xét, đánh giá của các đối tượng về mức độ thực hiện các phương pháp giáo dục phát triển phẩm chất trách nhiệm cho học sinh thông qua trải nghiệm, hướng nghiệp có mức điểm trung bình 2,13 điểm. Qua đó cho thấy các phương pháp này đã thường xuyên được sử dụng. Trong đó, phương pháp thảo luận nhóm la được sử dụng thường xuyên nhất. Các giáo viên thường ra các chủ đề về gia đình, về xã hội, về liên quan đến trách nhiệm bản thân cho các em thảo luận, phân tích và trình bày ý kiến của mình. Phương pháp xử lý tình huống cũng được sử dụng tương đối thường xuyên, tiếp đó là phương pháp giải quyết vấn đề, còn phương pháp dự án ít được sử dụng nhất.

3. Kết luận

Nội dung, phương pháp giáo dục phẩm chất trách nhiệm cho học sinh THPT trên địa bàn quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp đã được tổ chức một cách căn bản, tuy nhiên chất lượng chưa cao và chưa đồng đều.

Cần phải có biện pháp quản lý nâng cao chất lượng, hiệu quả các nội dung, phương pháp giáo dục phẩm chất trách nhiệm cho học sinh THPT trên địa bàn quận Ngô Quyền, thành phố Hải Phòng thông qua hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), “Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo cho học sinh phổ thông và mô hình trường phổ thông gắn với sản xuất kinh doanh tại địa phương”, Kỷ yếu hội thảo
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình Hoạt động trải nghiệm, và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, Ban hành kèm theo thông tư số 32/2018/TT- BGD&ĐT ngày 26/12/2018*
3. Đinh Thị Kim Thoa (2015), Xây dựng hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong chương trình giáo dục phổ thông mới, *Kỷ yếu Hội thảo Quốc tế, Học viện Quản lý giáo dục, 5/2015*
4. Thái Quốc Tuấn, Nguyễn Thành Trung, Phạm Thị Lệ Nhân (2008), *Tổ chức thực hiện hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp*, Nxb Giáo dục